

Jaargang 22
Oktober 2025

In dit nummer:

- Column
- Felicitatie
- COUP denkt mee over de toekomst van uw kerkgebouw
- Wederopbouwkerken en Post-65-kerken

Doelstelling

De SBKG Midden- en Oost Nederland stelt zich ten doel binnen de provincies Gelderland, Overijssel en Flevoland en Utrecht kerkrentmeesters behulpzaam te zijn in zaken van restauratie, herstel en onderhoud van gebouwen en hun interieur (waaronder orgels) in de meest ruime zin van het woord. Ook andere gezindten/eigenaren kunnen gebruik maken van onze diensten.

Wilt u meer informatie, belt u ons, wij staan u graag te woord!

Stichting Behoud Kerkelijke
Gebouwen in
Midden- en Oost Nederland:
Bouw bureau (SBKG MON)
Ter Stegestraat 4
8121 XC OLST
mobiel 06 11060365 (M. Mulder)
mobiel 06 21124310 (G. Tutert)
e-mail info@sbkg.nl
internet www.sbkg.nl

Secretariaat:
Kievit 44
7462 ZJ RIJSSEN
tel.nr.: 0548 521432
e-mail : secr.sbkg@outlook.com

Column

Goed dat er kerken zijn!

De vakantie ligt achter ons. Het kerkelijk seizoen is weer begonnen. Zo ook de vergaderingen van de SBKG. Toch wil ik u een ervaring uit mijn vakantie niet onthouden. Het was in Gerona, een stad in noord Spanje.

Mijn vrouw en ik bezochten o.a. de kathedraal van Gerona. Een R.K.-kerk met het breedste gotische schip van de wereld: ruim 22 meter. Het schip is het op een na grootste ter wereld. Dit schitterde gebouw werd ingewijd in 908!

De westgevel van de kerk is gebouwd in barok stijl en de rest in gotische stijl. Het schip dateert uit 1416. We genoten van het interieur: het booggewelf, de glas in lood ramen en een wandtapijt de schepping voorstellend.

Zo dwaalden we door dit immense kerkgebouw, begeleid door prachtig orgelspel. Het was er niet druk en er heerste een serene sfeer.

Na anderhalf uur wilden wij naar buiten. Toen bleek het noodweer te zijn geworden. Het onweerde hevig en bliksemde. En alle mensen in de buurt van de kerk stroomden plotseling naar binnen. Het werd een drukte van belang. Zij zochten beschutting tegen het barre weer buiten. En de kerk bood hen allen die bescherming.

Aan dit beeld moet ik nog wel eens terugdenken. Buiten, in de wereld stormt het vandaag de dag ook: in Nederland, politieke chaos en in de wereld, Oekraïne, Gaza, west bank en Soedan. Wat is het dan mooi dat er kerken zijn die goed onderhouden worden, waar mensen kunnen schuilen. Al eeuwen lang.

Nee dat hoeft niet altijd zo ingrijpend te zijn als in het Zweedse Kiruna, waar een houten kerkgebouw 5 km verplaatst moest worden omdat de ondergrond te instabiel werd.

Maar onderhouden van de kerken blijft van essentieel belang. De SBKG kan daarbij helpen! Goed dat er kerken zijn.

Hartelijke groeten,

Mr. Aat B.L. de Jonge (tel. 0651214308)

Felicitatie

Het bestuur heeft besloten Marcia Mulder een vast contract aan te bieden. Zij werkt nu ruim een jaar voor de stichting. Zij heeft het erg naar haar zin en wij zijn heel blij met haar. Daarom feliciteren wij haar ook in deze Nieuwsbrief met haar benoeming. Wij hopen dat zij nog jaren haar deskundigheid als adviseur kan inzetten ten dienste van.... U!

COUP denkt mee over de toekomst van uw kerkgebouw

Als SBKG denken we naast onderhoud graag mee over de toekomst van uw Kerkgebouwen. Afgelopen jaar zijn er meerdere informele gesprekken geweest waarin Kerkrentmeesters hun zorgen uitspreken over teruglopende ledenaantallen, te weinig vrijwilligers, verantwoorde verkoop van een kerkgebouw, kiezen welke kerk te behouden en ideeën voor nevendiensten en de gevolgen voor de indeling van de kerk. Vorig jaar hebben we reeds aandacht besteed aan Herbestemmingssubsidies welke in November aangevraagd kunnen worden bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Deze subsidie kan juist ingezet worden voor bovenstaande vragen.

In Mei zijn we in contact gekomen met COUP, tevens VKB partner. We denken dat we elkaar kunnen aanvullen bij deze processen, onze bouwkundige kennis en hun specifieke expertise. Onder stelt COUP zich uitgebreider voor. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Marcia Mulder.

Als kerkeigenaar of kerkrentmeester staat u voor ingewikkelde vraagstukken. Als gevolg van een krimpende gemeenschap bent u wellicht genooddaakt na te denken over een nieuwe bestemming voor uw kerkgebouw, of over het toevoegen van functies naast het religieuze gebruik. COUP helpt u bij dit vraagstuk. Wij hebben brede ervaring met de advisering over en ontwikkeling van religieus erfgoed. Met een creatieve blik, gedegen aanpak en zorgvuldig proces, helpen we u met een plan voor de duurzame instandhouding van uw kerkgebouw.

COUP ondersteunt u met een haalbaarheidsonderzoek, waarin we op zoek gaan naar een passende herbestemming van het kerkgebouw of nevengebruik naast het religieus gebruik. Participatie in een vroeg stadium met interne en externe partijen is van groot belang, omdat een breed draagvlak voor het toekomstige gebruik essentieel is. Op basis van uw ambities en doelstellingen, marktkansen en ruimtelijke mogelijkheden, verkennen we samen mogelijke scenario's.

Bij het toevoegen van nevengebruik naast het religieuze gebruik kan een groeistappenmodel uitkomst bieden: het aanvullende gebruik groeit geleidelijk in terwijl het religieuze gebruik stapsgewijs afneemt. Alle scenario's worden onderbouwd met een businesscase, waarin kosten voor onderhoud, verduurzaming en transformatie worden afgezet tegen beoogde exploitatie-inkomsten. Hiermee krijgt u inzicht in de financiële haalbaarheid van het beoogde gebruik. Daarnaast toetsen we de planologische haalbaarheid en gaan we desgewenst in gesprek met de gemeente en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Waar nodig schakelen we specialisten in, zoals bouwtechnici en verduurzamingsexperts.

Voor het opstellen van haalbaarheidsonderzoeken is subsidie beschikbaar via de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De subsidie kan jaarlijks, in november, ingediend worden en toekenning vindt plaats in februari. Bij opdrachtverlening vraagt COUP deze subsidie kosteloos voor u aan. De subsidie is bedoeld voor kerken met een monumentale status, maar ook voor kerken zonder monumentale status maar met aantoonbare cultuurhistorische waarde. Voor meer informatie zie: www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/subsidie-herbestemming-monumenten

Wilt u meer weten of een vrijblijvende kennismaking? Neem dan contact op met info@coup-group.com of kijk op www.coup-group.com

Wederopbouwkerken en Post-65-kerken

door Marcia Mulder, architect-adviseur van SBKG MON

Deze zomer heb ik twee Post-65-kerken mogen bezoeken, beiden ontworpen door de architect David Zuiderhoek (1911-1993).

Het eerste bezoek betrof het door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) op 26 juni jl. georganiseerde symposium 'Het platform Post-65 gebedshuizen: tussen sloop en transitie' dat plaatsvond in de voormalige Gereformeerde Open Hofkerk in Apeldoorn, in 1966 ontworpen door Zuiderhoek en inmiddels getransformeerd tot het Hof van Afscheid, een gemeentelijk monument en dus een Post-65-kerk. Het andere bezoek was aan de Petrakerk in Veenendaal, één van de eerste door Zuiderhoek ontworpen kerken, ook nu een gemeentelijk monument, maar deze valt onder de Wederopbouwkerken.

Open Hofkerk Apeldoorn; foto P. v.d. Bogerd

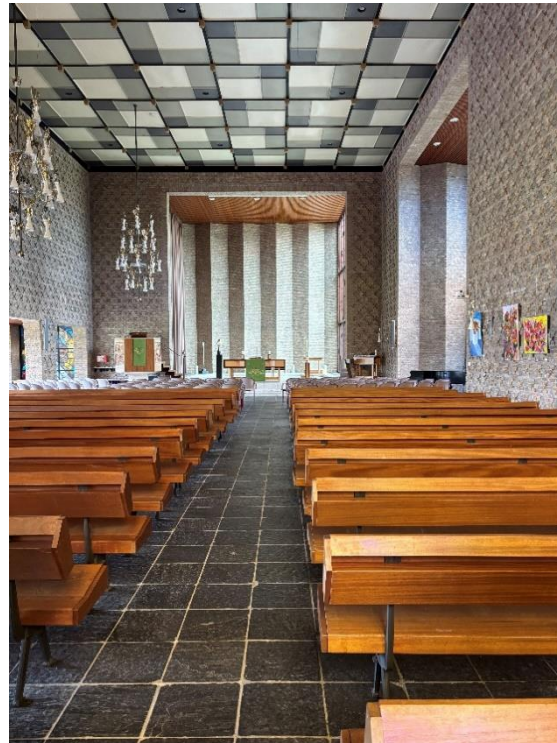
Petrakerk Veenendaal; foto P. v.d. Bogerd

Petrakerk Veenendaal; foto P. v.d. Bogerd

Wederopbouwkerken werden ontworpen als een baken in het straatbeeld en meestal onderdeel van een stedenbouwkundige compositie. Na 1965 moest een kerk terughoudend zijn, een bekende uitspraak was: "Laten we geen Tempels meer bouwen". De Petrakerk heeft dan ook een solitaire toren, de Open Hofkerk niet.

Dit geconstateerd hebbend zijn er tussen beide kerken veel gelijkenissen: een groot baksteen hoofdvolume en identieke details. De wanden in de kerkzaal bestaan bij beide kerken uit metselwerk met kruispatroon, gevouwen metselwerk wanden, één of twee gebouwhoge raamopeningen met glas in lood en slanke verticale ramen welke voor indirect licht zorgen en de veelal aanwezige schuifdeuren of schuifwanden voor een meer flexibel gebruik.

Interieur Petrakerk Veenendaal; foto M. Mulder

Interieur Open Hofkerk Apeldoorn; foto M. Mulder

De RCE doet vanaf 2017 verkennend onderzoek naar Post-65-erfgoed, Het symposium in Apeldoorn was georganiseerd om kennis te delen hierover en er aandacht voor te vragen, aangezien de eerste Post-65-kerken reeds gesloopt zijn.

Enkele feiten van de RCE inventarisatie:

- Tussen 1966 en 1975 zijn er 584 nieuwe gebedshuizen gebouwd, waarvan 111 Gereformeerde en 87 Hervormde, alsook 5 Oecumenische.
- In Overijssel zijn er 79 nieuwe kerken gebouwd in de periode Post-65, waarvan reeds 8 gesloopt.
- In Flevoland zijn er 31 nieuwe kerken gebouwd in de periode Post-65 en 3 gesloopt.
- In Gelderland zijn er 138 nieuwe kerken gebouwd in de periode Post-65, waarvan 11 gesloopt.
- In Utrecht zijn er 92 nieuwe kerken gebouwd in de periode Post-65, waarvan 11 gesloopt.

Meerdere Post-65-kerken worden momenteel daarom aangemerkt als gemeentelijk monument.

De RCE heeft een longlist opgesteld van de Post-65-gebouwen waaronder meerdere kerken, enkele zullen de Rijksmonumentstatus krijgen in de komende jaren. Één van de kerken die daar vrijwel zeker voor in aanmerking zou moeten komen is de Maranathakerk in Deventer van de architect Aldo van Eyck in 1992. SBKG MON denkt mee over de restauratie van deze kerk; zie eerdere nieuwsbrief.

Maranathakerk Deventer; foto SBKG MON